

TECHNISCHE FICHE VVSG-VERKIEZINGSMEMORANDUM

Fiche	<i>Een globale strategie van de federale overheid, de deelstaten en de lokale overheden opdat tegen het einde van de volgende legislatuur (2024) niemand in ons land nog onder de Europese armoedegrens zou leven</i>
Hoort bij strategisch dossier	<i>SD4: Armoede structureel terugdringen en zorg versterken</i>
Korte omschrijving	<p>In overeenstemming met de EU2020-strategie heeft België er zich toe verbonden om het aantal mensen met een risico op armoede of sociale uitsluiting tegen 2020 te doen dalen met 380.000 t.o.v. het jaar 2010. België heeft zich bovendien geëngageerd om mee te werken aan het realiseren van de duurzame ontwikkelingsdoelstellingen van de Verenigde Naties; armoede beëindigen tegen 2030 is er één van. Ondanks het beleid van de verschillende regeringen in ons land zijn de Europese armoede-indicatoren in ons land de laatste 10 à 15 jaar onveranderd hoog gebleven: het percentage van de bevolking met een inkomen onder de Europese armoedegrens evolueerde van 14,3% in 2004 tot 15,9% in 2017.¹ Bovendien is er binnen de groep van mensen die met het risico op armoede en sociale uitsluiting getroffen worden een harde kern van mensen die leven van een leefloon of een equivalent bedrag van het leefloon. Deze gezinnen hebben, zelfs met de gewaarborgde kinderbijslag, een inkomen dat meer dan 30% onder de armoedegrens zit. Deze groep is de laatste jaren alleen maar groter geworden: van 113.000 gerechtigden in 2004 tot 153.000 gerechtigden in 2017 (+35 %).² We zijn dus helemaal niet op weg om onze engagementen te halen. Alleen een globale strategie van alle betrokken overheden in dit land kan het tij doen keren.</p>
Wat?	<p>Armoede gaat in wezen over sociale uitsluiting. Het verwijst naar een proces waarbij mensen er niet meer in slagen aansluiting te vinden met de maatschappij. Een rapport van 2015 over de gemeenschappelijke waarden binnen de Europese Unie stelt: 'Mensen leven in armoede wanneer hun inkomen niet volstaat om een levensstandaard aan te houden die in de samenleving waarin ze leven als aanvaardbaar beschouwd wordt. Door hun armoede ervaren ze talrijke nadelen als gevolg van werkloosheid, een laag inkomen, slechte</p>

¹ Cijfers EU-SILC, bronnen: <https://statbel.fgov.be/nl/themas/huishoudens/armoede-en-levensomstandigheden/risico-op-armoede-sociale-uitsluiting>, Derde federaal plan armoedebestrijding 2016-2019, Beleidsverklaring Staatssecretaris voor Armoedebestrijding Demir van 13 april 2017. Indien het inkomen van een huishouden minder bedraagt dan 60% van het mediaan beschikbaar inkomen, omgerekend in functie van de gezinssamenstelling, loopt dit huishouden een ernstig risico op armoede. Dit is de Europese armoedegrens. Deze maatstaf verschilt van land tot land.

² Bron: statistisch verslag POD Maatschappelijke Integratie, nr. 21, juli 2018. De cijfers betreffen de gemiddelde maandelijkse aantallen.

huisvesting, onaangepaste gezondheidszorg en hinderpalen op het vlak van levenslang leren, cultuur, sport en recreatie. Vaak zijn ze uitgesloten van deelname aan economische, sociale en culturele activiteiten die voor anderen tot de norm behoren. Hun toegang tot fundamentele rechten is beperkt.³

Zo gedefinieerd is het bestrijden van armoede een zaak van de verschillende overheden in ons land: de federale overheid is bv. bevoegd voor het inkomensbeleid, werkbaar werk, grote delen van de fiscaliteit, de sociale zekerheid en OCMW-maatschappelijke dienstverlening, de deelstaten zijn bv. bevoegd voor de kinderbijlagen en betaalbare kinderopvang, betaalbaar wonen, schooltoelagen en aangepaste vorming en opleiding, sociale werkgelegenheidsmaatregelen en activeringsbeleid, de lokale besturen zijn bevoegd voor het lokaal sociaal beleid en het uitbouwen van aangepaste en goed bereikbare dienst- en hulpverlening op maat.

Hoe ?

De federale overheid, de deelstaten en de lokale besturen werken een globale strategie uit die erop gericht is dat tegen het einde van de volgende legislatuur (2024) niemand in ons land nog onder de Europese armoedegrens leeft. Deze strategie moet structurele maatregelen bevatten en vergt een gecoördineerde, volgehouden aanpak, met duidelijke en meetbare doelstellingen en acties, helder afgelijnde verantwoordelijkheden, een duidelijke budgettering en een strikte opvolging. Ze maakt deel uit van het Duurzaamheidspact dat de federale overheid, de deelstaten en de lokale besturen afsluiten om samen specifieke duurzameontwikkelingsdoelstellingen te verwezenlijken (zie strategisch dossier 10).

Eén van de belangrijkste elementen in dit pact is het uitvoeren van het voornemen dat in het federaal regeerakkoord van 11 oktober 2014 is ingeschreven, nl. de laagste sociale zekerheidsuitkeringen en de leeflonen optrekken tot de Europese armoedegrens. Dit moet stapsgewijs gebeuren, rekening houdende met de volgende principes:

- Werken moet altijd aantrekkelijker zijn dan een uitkering genieten.
- Samenwonen vormt een buffer tegen armoede; we vragen een herziening van de categorieën in het leefloon en de sociale zekerheidsuitkeringen om ze aan te passen aan de hedendaagse samenlevingsvormen en samenwonen niet af te straffen.
- Alle uitkeringen moeten boven het niveau van het leefloon liggen om kleine bijpassingen via het leefloon te vermijden (grote administratieve werklust voor weinig resultaat).

Daarnaast moeten de laagste netto-lonen omhoog. Ze zijn thans te laag om menswaardig te kunnen leven en het verschil met de uitkeringen is te gering. Werkgevers moeten aangemoedigd worden om laaggeschoolden in dienst te nemen, werknemers moeten netto meer overhouden. Volgende maatregelen kunnen hiertoe bijdragen:

- een verdere verlaging van de werkgeversbijdrage in de sociale zekerheid voor de laagste lonen, ook bij de lokale besturen;
- verhoging van de laagste nettolonen door een verdere verlaging van de personenbelasting en van de werknemersbijdrage in de sociale zekerheid.

³ EU 2015, Common Social Values in the European Union, juni 2015.

Effect ?

De Kamer van Volksvertegenwoordigers vroeg op 17 december 2015 aan het Rekenhof de kwaliteit, de uitvoering, de opvolging en de evaluatie van het tweede federale armoedebestrijdingsplan 2012-2014 te onderzoeken. In dat kader maakte het Rekenhof in zijn verslag van 13 juli 2016 een berekening van de budgettaire impact van het optrekken van de sociale uitkeringen tot het niveau van de armoedegrens. Het Rekenhof verwees hiervoor naar een vroeger advies van 2 oktober 2012.

Afhankelijk van de gekozen hypothesen en de technische uitwerking kwam het Rekenhof in 2012 tot het besluit dat deze operatie op kruissnelheid tussen 1,8 miljard euro en 2,27 miljard euro kost. Het Rekenhof zegt in zijn verslag van 13 juli 2016 dat deze ramingen geactualiseerd moeten worden. De armoedegrens is tussen 2012 en 2016 immers gestegen met bijna 15% terwijl de leefloonbedragen in die periode slechts met 8% stegen. De kloof is dus, alvast minstens voor de leefloongerechtigden, groter geworden en dus ook de budgettaire impact om deze kloof te dichten.⁴

In elk geval kost het verhogen van de laagste inkomens tot de armoedegrens geld. Daarom kan deze operatie niet in één keer gebeuren maar moet dit gespreid worden in de tijd. Niets doen is echter geen optie: We kunnen niet toestaan dat in een welvarend land zoals het onze ongeveer 15% van de bevolking in de marge van de samenleving blijft leven. De maatschappelijke winst om deze mensen terug aan de samenleving te laten deelnemen is enorm.

Contactpersonen
VVSG

Piet Van Schuylenbergh – Shirley Ovaere

⁴ Verslag van 13 juli 2016 van het Rekenhof in uitvoering van de resolutie van 17 december 2015 van de Kamer van Volksvertegenwoordigers; *Parl. St. Kamer*, 2 oktober 2012, DOC 53 0319/002, wetsvoorstel dat ertoe strekt sommige sociale minima op te trekken en de rechten in de sociale zekerheid te individualiseren, advies van het Rekenhof, <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/53/0319/53K0319002.pdf>